

**ONUFRIE VINȚELER – OMUL,
PROFESORUL, SAVANTUL**

L-am cunoscut personal la Cel de-al VIII-lea Simpozion Național de Dialectologie, care și-a desfășurat lucrările în anul 1994, în Banat, în comuna Belinț, nu departe de Lugoj. De atunci a trecut un car de ani.

Un an în urmă, aflându-mă la Cluj-Napoca, unde am participat la Cel de-al XIV-lea Simpozion Internațional de Dialectologie (din 2003 simpozionul s-a internaționalizat), l-am întâlnit, a câta oară de la acel simpozion de la Belinț – și nu numai la Cluj, ci și la Chișinău, și la Alba Iulia – pe vechiul coleg și prieten, om foarte sociabil, generos, interesant și plăcut.

Este vorba de Dl. prof. univ., dr. Onufrie Vințeler, cunoscut slavist și rusist din România, *doctor honoris causa* a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, fost șef al catedrei de slavistică de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, în prezent profesor-consultant, conducător de doctorate la aceeași catedră.

Am aflat că nu demult și-a sărbătorit o frumoasă și venerabilă aniversare, la rang de Patriarh de vârstă, trecând prin viață de patru ori câte 20 de ani. Oricum, fizicul nu-i afișa vârsta. L-am văzut, ca și mulți ani în urmă, înalt și drept ca bradul, viguros, sociabil și bine dispus, înveselindu-i pe cei din jur, la o cafea, cu bancuri, cu epigrame (căci e prieten bun și cu Efm Tarlapan, stabilit cu traiul la Cluj-Napoca, dar D-lui personal a adunat și a publicat o carte de anecdote, care a suferit trei ediții). Nici intelectual nu cedează, pentru că e plin de vioiciune spirituală, de idei, de planuri spre noi realizări pe viitor în munca științifică. În special, mi-a mărturisit că lucrează la volumul III al cărții *Portrete și cărți*. Primele două volume au apărut la Cluj-Napoca (2006, 2008), unde găsim și portretele lingviștilor chișinăuieni Nicolae Corlăteanu, Silviu Berejan și Anatol Ciobanu.

Dar prima dată l-am cunoscut pe Onufrie Vințeler din reviste, din revistele de lingvistică, editate la București, Cluj-Napoca, Iași, care pe la sfârșitul anilor '50 și începutul anilor '60 ai secolului și mileniului trecut, în timpul „dezghețului hrușciovist”, au început să treacă Prutul, având posibilitate să le abonăm liber sau să le consultăm în sala de lectură a bibliotecii universitare.

Mi-amintesc și acum un articol, semnat de Onufrie Vințeler, pe care l-am citit în revista clujeană „Cercetări de lingvistică” (1967, nr. 1, p. 115-126). Articolul se intitula

Nume topice din satele Căptălan și Noșlac, primul e chiar satul de baștină, unde s-a născut în anul 1930, în familia țăranilor gospodari Ioan și Minodora Vințeler, iar cel de-al doilea sat e centrul de comună unde și-a făcut studiile primare și gimnaziale (7 clase). Sunt sate situate într-o zonă din jud. Alba, zonă cu frumoase priveliști ardelene, reprezentate prin dealuri împădurite, susținute de vii și livezi pe versanți, sate așezate în preajma mărețului și molcomului râu Mureș, cântat de poeți, care își are izvoarele în Carpații Răsăriteni și care, traversând Ardealul, își varsă apele sale limpezi în Tisa.

La terminarea școlii de șapte ani în satul Noșlac, se înscrie la o școală de meserii de la Brașov, după care lucrează lăcătuș mecanic la depoul de cale-ferată Sibiu, unde frecventează Facultatea muncitorească de doi ani. Muncea și învăța, învăța și muncea, căci gândul și dorința de a înainta mai departe pe calea cărții nu îl părăseau.

Nu știu dacă s-a gândit vreodată să intre la vreo școală de muzică, la Conservator, la vreo academie de muzică. Îi plăcea să cânte. Avea și are o voce puternică, cristalină, de pasăre măiastră, cum s-ar spune. Cântă romanțe, arii din opere. L-am ascultat cântând *De ce m-ați dus de lângă voi./ De ce m-ați dus de-acasă ...* (O. Goga). Cu asemenea voce ar fi devenit un vestit cântăreț de operă/ interpret de romanțe. Dar se știe că mama Minodora, femeie simplă de la țară, având un simț al limbii exemplare, o înclinație către cuvântul frumos, înaripat, își îndemna mereu fiul să tindă și să se orienteze spre o atare carieră, poate de învățător, nu la plug, nu la coasă, dar, oricum, mai aproape de casă, de părinți, de locurile pitorești ale copilăriei (*Să fi rămas cu voi la plug/ Să fi rămas la coasă ...*). Dar a învins limba, cuvântul (căci: *La început a fost cuvântul*).

De aceea în anul 1952 devine student la Universitatea din București, Facultatea de Filologie (secția de limbă și literatură română), unde îi are colegi pe Eugen Simion, viitor academician, și pe poetul Nichita Stănescu.

După anul întâi i se propune o bursă pentru a-și continua studiile în Rusia (U.R.S.S.): la Saratov pe Volga (între 1953-1955), unde o are ca profesor pe cunoscuta lingvistă Olga Borisovna Sirotinina, apoi se transferă la Universitatea „M. V. Lomonosov” din Moscova (între 1955-1957), unde audiază cursurile unor renumiți savanți ruși, mari oameni de înaltă cultură, ca acad. Victor Vladimirovici Vinogradov, prof. Samuil Borisovici Bernștein, V. A. Zveghințev, A. A. Reformatski, Timofei Petrovici Lomtev, E. M. Galkina-Fedoruk, V. V. Ivanov, V. N. Iarțeva ș.a., unii din ei cu renume mondial. Tot aici își face doctorantura, pe care o finalizează cu teza: *Construcții prepoziționale cu valoare obiectivală în limba rusă*, susținută în 1965, avându-l în calitate de conducător științific pe prof. T. P. Lomtev.

La Moscova tânărul lingvist i-a cunoscut și pe prof. Ruben Alexandrovici Budagov, reputat romanist care avea o simpatie aparte pentru români, și pe lingviști basarabeni: acad. Nicolae Corlăteanu și acad. Silviu Berejan.

La Universitatea „M. V. Lomonosov”, prin intermediul profesorului S. B. Bernștein, care adesea îl solicita la discuții și îl invita la toate întrunirile științifice, prezentându-l ca discipol al său, a avut fericita ocazie, la una din ședințele Congresului Internațional al Slaviștilor de la Moscova, să facă cunoștință cu așa somități în lingvistica mondială, cum sunt: Roman Iakobson, Vladimir Ghiorghiev, Vitold Ian Doroșevski, V. Kiparsky ș.a.

După terminarea studiilor la Moscova, se întoarce în țară. Din mai multe posibilități care i s-au oferit de a opta pentru una din universitățile din București, Iași,

Timișoara și Cluj, alege Clujul, pentru că aici s-a format o puternică școală de slavistică (Iosif Popovici, Emil Petrovici, Ioan Pătruț), pentru că Clujul reprezintă totuși un centru universitar și academic de prestigiu, dar și pentru că e mai aproape de baștină.

Aici, la Cluj, își începe activitatea didactică, metodică și științifică, activitate prodigioasă și fructuoasă. Ține prelegeri și conduce seminare bine pregătite, cu multă competență și conștiinciozitate, cu material informativ bogat și variat, căutat prin arhive, excerptat din operele scriitorilor sau chiar fapte vii, obținute prin anchete pe teren. Publică mai multe manuale și suporturi didactice pentru școala superioară, dar și pentru școala medie (de ex.: *Limba rusă. Manual pentru clasa a XI-a*. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1997, 222 p., în colab.). În special, ca slavist, a ținut cursuri de morfologie și sintaxă a limbii ruse, dar și cursuri speciale și opționale de limbă română.

Profesorul Onufrie Vințeler a știut să îmbine în mod armonios munca la catedră, procesul de instruire și educație a studenților, cu munca de cercetare. În acest domeniu înregistrează sute de publicații și comunicări (peste 400 la număr), dintre care – 37 de cărți: 25 din ele scrise de unul singur, iar celelalte 12 – în colaborare. Printre aceste cărți aflăm multe și diverse dicționare: de sinonime, de antonime, de omonime (cu exemple edificatoare pentru a desprinde mai ușor sensurile), de neologisme, explicativ școlar, bilingv ucrainean-român, tematic poliglot (pentru uzul elevilor) ș.a. Impresionează *Dicționarul de antonime*, primul de acest fel în România, care a suferit 7 ediții: la București (edițiile 1974, 1990, 1996, 1998, 2009), la Cluj (2002) și la Chișinău (1997). Acest dicționar s-a învrednicit de 56 de recenzii în română, maghiară, germană și rusă.

Spațiul nu ne permite să nominalizăm fiecare din cele 37 de cărți în parte, indicând și editurile, unele din ele prestigioase. Dar nu putem să trecem peste unele din ele, care vorbesc și despre un câmp larg de căutări și interese ale savantului Onufrie Vințeler: *Probleme de sinonimie*. București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, 136 p. (mai multe recenzii, una semnată de acad. Al. Graur); *Probleme de etimologie și onomastică*. Cluj-Napoca, Edit. Cărții pentru Știință, 2010, 300 p.; *Monografia comunei Noșlac*. Cluj-Napoca, Edit. Eikon, 2004, 340 p.; *La început a fost cuvântul Ardeal*, tot acolo, 2003, 304 p.; *Căptălania*. Cluj-Napoca, Edit. Napoca Star, 2009, 212 p. (*Căptălan* e satul de baștină al omagiatului); *Ancedote*, tot acolo, 2007, 80 p.; 2010, 108 p.; 2010, 60 p. (3 ediții) ș.a.

A mai publicat și vreo 20 de articole dincolo de hotarele țării: la Moscova, Leningrad, Tbilisi, Kiev, Perșov (Slovacia), Chișinău ș.a.

A prezentat cu comunicări, fiind invitat la numeroase întruniri științifice (congrese, colocvii, simpozioane, conferințe) în țară: la București, Iași, Timișoara, Sibiu, Brașov, Oradea ș.a. și dincolo de hotarele țării: Bratislava, Cracovia, Moscova, Leningrad, Varșovia, Sofia, Kiev, Chișinău. Ca apreciat slavist, a participat, în particular la 5 ediții ale Congresului Internațional de Slavistică: de la Praga (1968), de la Kiev (1983), Sofia (1988), Bratislava (1993), Cracovia (1998).

O altă preocupare a savantului o reprezintă studiile consacrate unor savanți notorii, lingviști români, cum sunt Al. Graur, Emil Petrovici, Vasile Breban ș.a., români basarabeni: Nicolae Corlăteanu, Silviu Berejan, Anatol Ciobanu și lingviști ruși: Ruben Budagov, V. V. Vinogradov, Raymund Piotrowski, Stanislav Semicinski ș.a. Am pomenit *supra* că până acum au fost publicate două volume cu denumirea *Portrete și cărți* (Cluj-

Napoca, Edit. Eikon, 2005, 314 p.; 2006, 434 p.). Acum lucrează la cel de-al III-lea volum.

Profesorul clujean Onufrie Vințeler este bine cunoscut la Chișinău printre lingviști. Domnia Sa a demonstrat un atașament deosebit față de colegii de la Chișinău și a folosit toate circumstanțele și posibilitățile întru înviorarea și menținerea în continuare a acestor legături. A prezentat nu o dată comunicări la întruniri științifice, organizate la Chișinău – în particular, la Colocviul Internațional de Științe ale Limbajului „Eugen Coșeriu”, la conferințele omagiale, dedicate acad. Nicolae Corlăteanu și acad. Silviu Berejan – și cu articole în culegerile omagiale ale acad. N. Corlăteanu și a semnatarului acestor rânduri.

A venit la Chișinău și în calitate de recenzent oficial la susținerea unor teze de doctor. Subsemnatul (Vl. Z.), la rândul-i, a fost invitat la Cluj-Napoca de către Domnia Sa, în calitate de recenzent oficial, la o susținere a tezei de doctor pe tema: *Studiu asupra teoriei fonemului în lingvistica rusă*.

În aceste zile postomagiale octogenare îi dorim Domnului Profesor mulți ani înainte, bună sănătate, voie bună, forțe fizice și intelectuale, noi realizări pe tărâmul științei lingvistice.

VLADIMIR ZAGAEVSCHI
Universitatea de Stat din Moldova
(Chișinău)